

Štev. 50.

V Mariboru 13. decembra 1877.

Tečaj XI.

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 gld.—kr.
„pol leta“ „60“,
„četrt leta“ „80“,
Naročnina se pošilja
opravnosti v škofjsk.
poslopju (Bischöfshof).
Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo. —

Za oznanila se pla-
čuje od navadne vrsti-
ce, če se natisne en-
krat 8 kr., dvakrat 12
kr., trikrat 16 kr.

Vabilo na naročbo.

Ob koncu leta vljudno vabimo vse dosedanje
naročnike „Slov. Gospodarja“, da se zopet naročijo
za leto 1878., ter nam še skušajo novih naročnikov
pridobiti. Kdor ima z čim in hoče naše podvetje
podpirati z majhnim darom, naj pristopi med delež-
nike tiskovnega društva, da se nadomestijo tisti udje,
ktere nam je smrt pobrala; dosedanje deležnike pa
prosimo, da nam še naprej zvesti ostanejo.

Deležnina znaša za celo leto **5 fl.**

Naročnina za celo leto **3 fl.**, za pol leta
1 fl. 60 kr., za četrt leta **80 kr.**

Naročnina se nam naj blagovoljno po
poštih nakaznicah še ta mesec pošlje, da vemo, koliko
naj prve številke tiskati damo. — Napis se naj
zapišejo razločno in kdor je nov naročnik, naj to
pristavi, dosedanji pa naj na nakaznico prilepijo
tiskan napis.

Opravnosti „Slov. Gospodarja“.

Plevna, turški Villagoš.

Bukurešt 10. dec. Osman-paša se je po
živahnem boju na milost in nemilost vdal. Osman-
paša je ranjen. Turki umirajo gladi in mraza. Bukurešt je z banderi ozalšan. Tako se glasi
telegram, ki je v torek jutro 11. dec. prvič svetu
naznani, da so Rusi vzeli Plevno, Osmana z vojsko
vred vlovili. Vsaka dobra slovenska duša je pri
tej novici gotovo iz dna srca izdehnila: hvala
Bogu! Da, hvala budi Bogu za sijajno zmago,
katero je kristjanom naklonil v strahovito krvavi
borbi z mohamedanskim Turčinom. Hvala Bogu,
slava russkim junakom, padlim borivcem pa večen,
hvaležen spomin! Najnevarniši turški paša je vjet,
najhrabriša osmanska vojska razorožana, cvet
turške sile ugonobljen, jedro mohamedanstva v
Evropi zdrobljeno, Russom pot črez Balkan v So-
fijo, Solun, Adrijanopol in Carigrad odprt. Turško
cesarstvo je na smrt zadeto, osvobodenje kristi-
janov iz 500letne sužnosti gotovo, balkanski polu-

tok v slovanskih rokah, sv. križ nad polumesec
zmagonosno pozvišan! Hvala Bogu, slava russkim
junakom, padlim borivcem pa večen, hvaležen
spomin!

Padec silne Plevne je Turkom to, kar je
puntarskim Magjarom l. 1849. bil Villagoš. Mag-
jarski puntarji so namreč tukaj bili konečno z po-
močjo Rusov tako pobiti, da se je jihov general
Görgey z vso magjarsko vojsko vred pri Villagošu
vdal russkemu generalu Paskijeviču 13. avg. 1849. Bilo je 32.000 magjarskih honvedov, ki so takrat
orožje pred Rusi položili in še mu izročili 140
kanonov. Magjarski punt bil je uničen. Od tiste
dobé se Magjari močno srdijo na Ruse ter so letos
bili veselja pijani, ko se russki vojaki nišo mogli
brž Plevne polastiti. Toda Plevna se je vendarle
morala udati in magjarske priatelje, Turke, je
ondi dohitela veliko večja nesreča, nego Magjare
pri Villagošu. Ti so se z časom zopet iz nesreče
dokopali do gospodstva na Ogerskem, Turki pa
ga sedaj v Evropi zgubijo za vselej. Tega pre-
pričanja nismo samo mi Slovani, ampak skoro ves
izobražen svet. Vsi dosedanji prijatelji Turkov,
tudi Angleži, zapuščajo turškega sultana. In česar
se še niti nadjali nismo, to se je zgodilo pretečeno
nedeljo na Dunaju v zbornici ogerske delegacije.
Avstrijsko-egerski minister vnanjih zadev, mag-
jarski grof Andrassy, je jasno in glasno svetu na-
znanil, da Avstrija ne pojde za Turčijo v boj.
Rekel je prestrašenim magjarskim poslancem vele-
važne besede: „sedaj se ne sme dalje trpeti, da
bi turški kristijani mislili, kakor da Avstrija nebi
imela nobenega srca za njihovo osodo. Jaz se ne
upam sile celega cesarstva zastaviti v ta namen,
da bi na Turškem še dalje vse pri starem ostalo.
Trdim tudi, da ohranenja turškega cesarstva nihče
v Evropi več ne pričakuje, še niti sami turški mi-
nistri ne“. To so bile važne besede! Turčija je
od vseh evropskih velevlad zapuščena, osamljena
pa zgubljena, zlasti sedaj, ko nima nobene večje
redne vojske več. Zgubila njo je z Plevno vred!

Cerkvena umetnost.

Lepe misli, lepe nazore (ideale) vtelesiti in vpodobiti tako, da jih človek brž zasledi, spozná, umotvor potem občuduje in se nad njim raduje, srce oblažuje, to je prvi namen slehernej umetnosti ali umetniji. Tukaj pa veljá prvo, da so dotične misli in nazori res lepi in torej vredni umetnijskega vtelesenja in vpodobljenja, kar so pa le tedaj, ako so vseskozi resnični in moralični ali pošteni. Laž in hudobija, budi še toliko izvrstno in mično vpodobljena, ne zaslubi prišteta biti pravim umotvorm, zlasti če je tako nastavljen, da umetnijski izdelek laž zagovarja in hudobijo menj zaničljivo ali celo občudovanja in posnemanja vredno dela; taki umetnijski izdelki so pohujljive spake, očiten spomin zakrite spridenosti in vse graje vredna zloraba umetnikovih sicer morebiti najizvrstnejših zmožnostij. Da pa umetnik v to nesrečno stranpotje ne zajde, marveč ostane na stezi prave umetnosti, treba mu je nezmotljive voditeljice, kakoršna je sv. katoliška Cerkva in njena vera v Kristusa, Sina božjega. Sv. katoliška Cerkva je od Boga postavljena in vzdrževana naznaniteljica večnih resnic, nevpolibliva učiteljica in varhinja večnih postav navnosti ali morale. Umetnik, ki se nje v teh zadevah trdno drži, ne zgreši nikdar poti prave umetnosti, marveč pride, ako hoče, še le v svetišče najvišje, najbogatejše, najzaslužljivše, najpopolnejše umetnije, namreč v prekrasno svetišče cerkvene umetnosti. Tukaj ga sprejme sv. Cerkva točno tako, kakor ljubezljiva mati svoje mileno deto, ter mu na izbiro razgrne neizmerno bogate zaklade krščanskih lepih misli, krščanskih nazorov. Prvi je Jezus Kristus, boljši Adam, brezkonečna lepota v zemeljski prikazni, v človeški podobi. Drugi nazor (ideal) je Marija, mati nebeške lepote. Marija kot hčer, žena in mati v nedopovedljivo krasnem zedinjenju deviške nedolžnosti z materinsko častitljivostjo združuje v sebi vso nježnost cveta zraven bogastva najblaženejšega sadu. Lepa je Marija v skrivnostih svojega bivanja na zemlji, a neizmerno lepša je pa v svoji nebeški krasoti; za svojim Sinom nevsahljiv vir najveličastnejših nazorov za cerkvene umetnike. Najslavniji nemški pesnikov, velikan Goethe, pravi: Marija je nekaj celo novega kot nazor, posebna prikazen, brez nje nimate nobene umetnosti, ne Dante-ja, ne Rafael-a, pa ne Dürer-ja. Duhoviti de Maistre pa dostavlja: predkrščanska t. j. paganska umetnost je slutila nazorno lepoto, jo tudi prekrasno vpodobiti uméla, toda krščanska umetnost zahteva nebeških lepotij in je za njih vtelesenje vstvorila dovolj predpodb; krščanska lepota presega vse druge, krščanski nazorji so prav nazorji vseh nazorov.

Po tem takem ni več čudno, ako rečemo, da je sv. kat. Cerkva, ta skrbna oznaniteljica nebeških resnic in varhinja nebeških zakladov, postala tudi najskrbniša, najrodotvitniša mati in zaštitnica krščanske umetnosti. To se kaže posebno v njenih

svetiščih, v hišah božjih nove zaveze, okrog najsvetuješega Zakramenta. Kar človeški um lepega izumiti, umetniška dlan in pero izvrstnega izdelati in spisati zamore, to porabi ona v večjo čast božjega bitja, katero v čudežni skrivenosti sredi vernikov prebiva. Z veseljem sprejema tukaj sv. Cerkva krščanske umetnike in jim daje pravico imenovati se prav cerkvene umetnike, zastopnike prave cerkvene umetnosti. Ta njej služi, ta njej pripomaga ljudi vabiti k spoznanju večnih resnic, k ljubezni in posnembi krščanskih čednostij, k povzdigi duhá k nebeškim mislim in željam, k češčenju in proslavljanju trojedinega večnega Boga. Veličastna je torej naloga od sv. Cerkve nastavljenega cerkvenej umetnosti! Blaženje človeških src, zveličanje duš, čast božja! In če pogledamo v zgodovino cerkvene umetnosti, brž poizvemo na svoje največje začudenje in veselje, da je cerkvena umetnost svojo nalogu srečno in z najsijajnijšim uspehom izvrševala, toda le tam, kjer so živeli verni narodi, in tako dolgo, dokler je umetnike navdajalo trdno versko prepričanje, javljajoče se v vsem jihovem mišljenju in delovanju. Verni narodi, verni umetniki so svet napolnili z cerkvenimi stavbami, da vsakdo pred njimi ostrmi; izdelali in ustvorili so najveličastniše umotvore v malariji, muziki, petju, pesništvu, kiparstvu, livarstvu, pletenju itd. Toda brž ko je zavladalo brezverstvo, propala je tudi cerkvena umetnost. Naša slovenska, naša avstrijska domovina nam daje o tej reči dokazov več kakor dosti.

(Konec prihodnjic.)

Gospodarske stvari.

Kompost ali mešani gnoj.

III. Na dalje je treba govoriti o tem, kako se kompostni kupi narejajo. Predno se začne kup narejati, je treba najprej skrbeli, da se odločene snovi za narejanje komposta priredijo. Potrebovati se more skoraj vsakojaka zemlja, pesek, il, glina, lapor in prst, prstena, laporova ilovica ali glina je vendar najboljša. Te snovi držijo namreč izhlapljive pline ali gaze najbolj nazaj in dajejo po razkrojevanju tudi hranivih snovi za rastline več, nego kterakoli druga lahka, rahla pečevina. Za narejanje kompostnega kupa kaže najbolje si na dvorišču pripraven in senčnat kraj izbrati, ki more potem za ves čas kot prostor za kompostni kup služiti. Dostikrat se nahajajo za škednji ali hlevi prav prikladna mesta. Dno pod kompostnim kupom mora prav trdno biti in vode ne prepustiti, nekoliko vzvišeno, da mu deževnica od strani ne podteka. Pri napravljanju kupa se za podlago precej debela plast prsti položi, ki je lahko $2\frac{1}{2}$ –3 metre široka, z tem je tudi spodnja širina kompostnemu kupu določena. Njegova dolgost se ravna po množini tvarine, ki je za podelanje pri rokah, in pa

po prostoru sploh. Na spodnjo plast prsti se nameče plast pripravljenih gnojivnih snovi; vzame se za to pepel, trohljad, hlevni gnoj, kurji gnoj, živalski izločki itd. Na to plast pride druga plast prsti in na to zopet plast gnoja in tako se nadaljuje, dokler da postane kompostni kup $1\frac{1}{2}$ —2 metra visok. Omeniti pa je treba, da morajo plasti navzgor vedno bolj ozke biti, tako, da celi kup nekako strešnato podoba dobi. Prstene plasti morajo za nekaj centimetrov 10—20 ob straneh črez gnojne plasti moleti, kar celi kup v nekakošen prsten plajš zakrije. Ko je kompostni kup že zadost visok, se mu zgornje teme nekaj vravna in priseka, tako, da na njem še dosti prostora ostane za žleb, ki se po dolgem po sredi potegne. Ko bi se tako napravljen kompostni kup črez sredo presekal, videle in razločevale bi se posamezne plasti prsti in gnojivnih snovi celo na tanko. Zgoraj vrh kupa se napravi po dolgem žleb za gnojnico.

Na tanko popisovati: kako dolg in širok mora kompostni kup biti, ne gre in tudi ni potrebno, ker to se ravna po množini tvarin in po prostoru. Če se za kompost jemlje rabla peskovina, se more kup lahko nekaj večji napraviti, kakor pa pri ilovičasti prsti. Če so gnojivne tvarine težko razkrojljive, tako se ne smejo v veliki kup komposta djati, ampak pomešajo se z pepelom in živim apnom in naredijo se iz take zmesi manjši kupičasti kupi, ki se z prstnim plajšem ogrnejo, zgoraj vravnajo in z okroglim žlebom na vrhu sprevidijo. Te male kompostne kopice se okoli večjega kupa tako postavijo, kakor prostor in tvarina najbolje kaže. Pozneje, ko se večji kup premeče, se tudi manjši kupi premečejo in v večjega spravijo, ko so njihove težko razkrojljive tvarine že trohneti začele.

Kar se tiče ravnanja z kompostom na kupu, velja o njem, da se marljivo zamaka in sicer najboljše z gnojnico. Le če nje ni, je tudi voda dobra. Žleb, ki gre po vrhu kompostnega kupa, se nalije z gnojnico in od tod se razceja po celiem kupu. Pri manjših kompostnih kupih se namesto žlebov vzamejo priostreni koli, z katerimi se v kup luknje narejajo in gnojnica v te luknje vliva. Tako se celi kup še prej vlage navzame. Če se kompostni kup ne zamaka, tako se pri veliki suši razkrojivanje raznih tvarin zabranuje. Če pa zopet preveč gnojnico na kompost pride, se prosti pristop zraka zabranuje, kar zopet razkrojitev moti. Da je tedaj gnoj v kompostnem kupu vedno v pravi meri vlažen, na to mora kmetovavec posebno pazko imeti. Kdor hoče, da se nakupičene tvarine brž razkrojé, mora skrbeti, da je kompostni kup vedno srednje vlažen. Po zimi ni treba tako pogostega zamakanja, po leti pa je treba večkrat zamakali. Kakošna je pač zračna toplota in toplota notri v kompostnem kupu, se zamaka z gnojnicu vsakih 3—6 tednov.

(Konec prihod.)

O zavarovanju proti ognju.

(Svojim krajanom na razmišljevanje spisal Jožef Žitek, profesor v Ptaju.)

V. Naša „pauernferajnska“ zavarovalnica pa pri tem ne bo tak „haklik“, mi bomo lepo čakali, naj plača kedaj bo komu leži, mi vemo, da kmet nima kedaj god denarjev. Tako orehovski zovčini obečujejo. Jaz ne dvojam, da bi se včasih tudi dotelej čakalo, dokler dolžnik nebi pogorel, kajti „dober tringlet“ je tudi kaj vreden. Kaki red pa bi bil, če bi se to povsodi tako godilo, to je drugo pitanje! Kdor pa želi imeti red, mora si najpopred napraviti pravila, potem pa se njih tudi zvesto držati, ako hoče izbegnoti vsakovrstnim zmešnjavam, in sleherni ud je po samem svojem prostovoljnem pristopu vezan, ravnati se po njih, za tega del bo tudi vsak pameten človek na tenko prevdaril, kake dobrote in kake neprilike ga čakajo, prej ko se na kaj obvezē, k čemur ga nikdor ne sili. To velja tudi za pristopnike k zavarovalnicam. Če imajo zavarovanci pred očmi pogodbo, kojo so sklenili pristopivši k zavarovalnici, bodo vse tožbe na kake svojevoljnosti in krivičnosti pri izplačevanju škode naenkrat prestale. Naj se ne pozabi: jaz govorim o vzajemni ali medsebojni zavarovalnici štajersko-kranjsko-koroškoj v Gradcu. Paragrafi, na ktere se tu in tam pozivam, odnašajo se tedaj na pravila omenjene vzajemne zavarovalnice.

Najpoprej si naj zapomni vsak, kdorkoli pristopi, §. 15 pravil, ki pravi, da se ima za zavarovanje namenjeni predmet verno opisati, in da zavarovani znesek ne sme presegati prave vrednosti; kajti zavarovalnice niso sredstvo za kak dobiček. Ako tedaj kdo zato, da bi manje plačeval, kako za nevarnost predmeta znamenito okoljnost krivo napové ali zatiši, mu zavarovalnica po §§. 22. in 23. ni dolžna povrniti škode. Tako se je zgodilo posestniku J. N. v fari Kleškoj. Ta mož rekel je pri pristopu: moj hram na samem stoji, to će reči: najbližji sosed je več kakor 30 sežnjev oddaljen. Čez kratek čas vnelo se je pri sosedu in tudi on pogori. Komisar pride razgledat škode in najde, ka je njegov škedenj od sosedovega bil le samo pol tretji meter oddaljen. Ta seveda ni bil celo nič in bil še zatožen. 2. Kdor se, bodisi po svoji vrednosti ali nevednosti, previsoko zavaruje, si je sam kriv, če preveč plačuje, ker se po požaru odškoduje le samo prava vrednost poškodovanega poslopja in ne večja; kajti zavarovalnice niso za dobičkarjo, ampak samo za pripomoč v nesreči. Tako je posestnik V. pri sv. Križu, ki je pogorel 19. maja 1875. svoje zanemarjene zgrade več kakor dvakrat previsoko zavaroval. Pride komisija in pripozna mu mesto 800 samo 390 gld. in je imel še tudi druge neprilike. 3. Kdor pa se prenizko zavaruje, postavim samo za 500 gld. mesto 1000 gld., kar se navadno če ne vselej zato stori, da bi se manje premije plačevalo, ta že zanaprej polovico škode na se vzame. Če tak gospodar do tal po-

gori, dobi onih 500 gld. Ako pa se pri njem kaj reši, na primer: okna, dveri in podobno, in če je rešeno postavim 60 gld. vredno, takrat se po sklenjenoj pogodbi §. 41 polovica rešenega t. j. 30 gl. njemu, polovica pa zavarovalnici v hasek zaračuni in pogorelec tedaj nima pravice na polnih 500 gl. ampak samo na 470 gld. Tako se je moj bivši součenec g. M. Korošec v Očeslavcih samo za 500 gl. zavaroval in sicer hram za 300 gl. ostalo pa za 200 gld. Pogorel je 20. avgusta 1875. pride komisija, ceni mu škode na hramu 948 gl. na ostalem 614 gld. Gospodarstvena poslopja pogorela so mu do čista, zatorej je dobil popolno zavarovanvo svoto, namreč 200 gld. Pri hramu pa se za 81 gl. vrednosti rešilo. Od te rešene vrednosti vračunilo se je 25 gld. 64 kr. zavarovalnici v prid in toliko se je pogorelcu od na hramu zavarovanih 300 gl. odračunilo. Pripoznalo in od zavarovalnice izplačalo se mu je tedaj vsega 474 gl. 36 kr. Tudi g. Vaupotič v Rihtarovcih imel je veliko škodo, ko je 26. sept. 1861. pogorel, odškodovanja pa je dobil samo 465 gld., kajti ni bil više zavarovan, kakor za 475 gld. Ako škoda ni popolna in se pri požaru kaj reši, onda se rešeni ostanki res v račun vzamejo, ali to je v celosti prav malo, kakor smo ravnokar pri gg. Vaupotiču in Korošcu videli. Samo kadar se pri pristopu naravnost kaj zlaže, kakor od onega v Klehu, ali pa če se previsoko zavaruje, kakor V. v Križevcih, takrat more razloček med zavarovalnoj svotoj in odškodovanjem biti velik, in to je celo v redu, ker zavarovalnica ni zato, da bi se eden na račun drugih bogatil.

4. Še je eden način namenjene goljufije, koji pogorelcu včasih velike stroške in neprijetnosti dela, kadar namreč pogorelec ostanke odstrani, kesneje pa se goljufija zazvē in so na pogorelčeve stroške opetni komisijoni potrebui. Tako se je prigodilo onemu v Radvencih, ki je pogorel 11. sept. 1873. Ko je zavarovalnica za goljufijo zvedela, pošlje posebnega komisarja iz Gradca v Radvence. Iz pri onoj priči sestavljenega zapisnika je razvidno, da sta se pogorelec in njegova Eva brez posebnega uspeha trudila storjeno goljufijo občinskemu predstojniku kot svojemu budemu duhu na rovaž zarezati. Špirkov dober „rat“ ostal je le precej drag.

(Dalje prihodnjic.)

Dražba bikov, nakupljenih od štaj. kmetijske družbe za povzdigo goveje živine, vršila se je 19. sept. v Celju, in 18. okt. v Mariboru. Za celjski okraj so se prodali 4 biki mürthaler-skega plemena. Kupili so jih g. Anton Pinter v Podvinu, g. Ignacij Tiber v Laškem, g. Miha Jagl pri sv. Juriju na južni žezezuici in g. Janez Kralj v Bukovcu. V Mariboru se je prodalo 14 bikov marijahoferskega plemena; 4 izmed teh je pridobil okrajni zastop v Slov. Gradeu, 1 srenja Ljutomer, 1 srenja sv. Jakob v slov. goricah, 1 g. Janez Girstmajer v Mariboru, 1 g. Janez Dobaj pri sv. Juriju na Pesnici in 1 g. Feliks Schmitt v Mahrenbergu.

Vsak teh kupcev je dolžen skozi 1 leto bika dobro rediti in ga dati na krave posestnikov dotičnega okraja spuščati proti 60 kr. plače vsakokrat.

Občni zbor 54. štaj. kmetijske družbe je napovedan in se bo vršil 26. in 27. februarja 1878.

Sejmovi na Štajerskem. 21. dec. Laško, sv. Tomaž pri Velikinedelji; 22. dec. Brežice.

Sejmovi na Koroškem. 19. dec. Millstadt; 22. dec. Gmünd; 27. dec. Steinfeld, Labod, Svinec, Breže; 28. dec. Metnica.

Dopisi.

Od Šentjungrte na Pohorji. „Slov. Gosp.“ je letos enkrat naznani, da imamo novo šolsko poslopje. Tega pa ni povedal, da naše šolsko poslopje ni bilo do cela dogotovljeno, ampak da še mu manjka neka maleenkost, namreč neka maleenkost, za katero se po leti nihče ne zmeni, ampak še le v zimi. V naši šolski sobi so namreč pozabili na maleenkost, katerej pravimo po domače — peč. Pa kdo se je brigal 18. avgusta za peč! Takrat je bila vročina in še kaka! Gotovo še občutijo vsi vdeležitelji naše šolske slovesnosti 18. avg. ovo vročino, sicer bi že ktemu na misel prišlo, da je po zimi tudi peč potrebna v šoli. Naši otroci imajo po več ur daleko v šolo. V šolo morajo, naj sneži ali deži, sicer šolski svet preti starišem s kaznijo. Kdo pa nam starišem zagotovi, da ne bodo naši otroci v nekujujeni šolski sobi zboleli? In gotovo na Štajerskem ni nikjer šolske sobe, ki bi ne imela peči, v kateri bi se zamoglo kuriti. Kaj pomaga taka peč, kakoršno tukaj imamo? Železna peč potrebuje pečnih cevi. Teh pa tukaj manjka. Tedaj smemo reči, ker peč ni za rabo, da nimamo peči. Srce boli človeka, ako vidi skrčene otroke po šolskih klopeh sedeti, kako si otpile prste v usta vtikajo, da bi si je ogreli. To je nečloveško ravnanje z otroci!

Od sv. Petra blizu Maribora. (G. Rožek.) Deželnki šolski nadzornik, gosp. J. Al. Rožek je natančno preiskal stanje naše ljudske šole tukaj in se vestno prepričal o napredku učencev ter občno zadovoljnost svojo izrekel o tukajnjem učiteljstvu in učilišču. Veliko pozornost je obrnil na dekliško šolo „šolskih sester“. Prepričal se je o vrem napredku v različnih predmetih, o obilnem obiskovanju šole dekliške, o izglednem zadržanju in obnašanju otrok, ter je to z posebno pohvalo povdarjal, kar je gotovo vse na veliko čast tukajnjim „šol. sestrám“. V dokaz občne zadovoljnosti je dekliškej šoli dne 25. nov. poslal več šolskih pripomočkov: 1 planiglob (o, da bi bil slovenski!) 1 bukve „Krones“ovih pripovesti iz štajerske zgodovine“ poslovenil g. Lapajne, in 12 prekrasnih podob predstavljačih nektere

divje in nektere bolj domače živali. Podobe so res prelepo izdelane, in bodo zelo kinčale našo učilniško sobo, otrokom pa z živimi barvami živali pred oči stavljale ter služile v pospeševanje naravoslovnega poduka. Krajni šolski svet je v posebnem pismu daritelju svojo zahvalo za ta dar izrekel. Zopet pa nam je to nova priča, da tudi na visokih mestih znajo ceniti zasluge tukajšnjih „šol. sester.“ Žimski čas, kratki dnevi, dolge temne noči dajejo tatom lepo priložnost oskrbeti se z krivičnim „mamonom“. Predznotnost nekterih uzmicev je velika. Pri nekem posestniku naše fare so se zaporedoma 3krat oglasili. Akoravno vsegdar pregnani, so vendor z streljanjem naznaniли, da se že malo ločijo od razbojnikov, kterim tudi za človeško življenje ni mar. In ubogi kmet stoji vsem tem nadlogam celo popолнем brez vsake pomoči nasproti! Mnogi nalašč kradejo, da pridejo v zapor. Ljudem brez vere in strahu pred postavami se bolje zdi v ječi sedeti pri mastni jubi in kosu mesa, kakor doma pičlo hrano kot poštenjaki vživati!

Iz Škal. Mislim, da večji del bralcev „Slov. Gosp.“ je že slišal o prerokovanju starih mož, ki so rekli: Kedar bo po svetu železna kača lezla, po vsakem grabnu z belim peskom posuta cesta, in kedar bo prtena gosposka, tedaj bo gorje na svetu; in v resnici, vse se že dopolnuje. L. 1875. je tukajšnji šolski svet in srenjski zastop kupil za 1900 gl. čedno poslopje in lepo zemljisce od ravnega g. učitelja J. V. in naložil vsem srenčanom lepo breme davka. Ko je pa preteklo spomlad umrl č. g. Vegund, začeli so ti prteni gospodi zborovati, kako bi lepo posestvo v najem dali, da bi vsaj obresti od tega zueska donašalo. Sedajni, Bog vedi od kod „privandrani“ g. učitelj, po njegovem jeziku sodi vsak človek, da je iz Magjarskega, si je na vse kriplje prizadeval in naposled dognal, da se mu je za 20 gl. od leta dalo vse v najem ter se je še v knjižilo, da ostane zmiraj tako. Sedaj se pa nad tem celo tisti jezijo, ki so, dokler je bil čas, molčali in se držali kakor da bi oslušali kazal. Naj se sedaj v nos vgriznejo, če so kos!

Konečno naj še omenim najmodrejšega, in katerega zovejo: „Schulobmann“; ta slavni gospod je nastopil že v začetku l. 1875. to častno službo ter jo je začel pazljivo in vestno opravljati. Vsak ve, da je lanjsko leto tukaj vedno bilo mokro, in je voda silila v kleti pod šolo, kjer ste 2 pivnici. Zavoljo zastajajoče vode hoče ta „Schulobmann“ kanal narediti, in ukaže znotraj zid predreti; to pa ravno pod učiteljevim in šolskim straniščem ter je tako na en mah spravil vso nesnago v klet; če gg. kaplani so pa morali vse vino hitro odpraviti, sicer bi se jim bilo popolnem pokvarilo. Pred kakimi 15 leti bili so tukaj večjidel sami bogati kmeti, zdaj pa skoraj vsako leto se jih več iz pod lipa na kant, kakor iz prižnice za ženitev, okliče!

Iz Koroškega. (Razne novosti.) V Celovcu izhaja drugo leto že izvrsten, sicer nemški pisan, a Slovencem vseskozi pravičen list: „Kärtner

Volksstimme". V njem priobčenje zadnji čas znani domoljub in deželni poslanec, g. Andrej Einspieler, izvrstno sostavljeno in številkami pojasneno poročilo o delovanju liberalnih, nemških poslancev v koroškem deželnem zboru. Poročilo kaže kako slabo za dosedanje liberalno večino v njem in je vredno, da bi se poslovenilo in spravilo med koroške Slovence, ki še vedno pogrešajo posebnega in jim močno potrebnega političnega tednika. „Sl. Gosp.“ bo skušal nekoliko črtic priobčiti iz poročila vsaj do prihodnjih volitev. — Isti g. Einspieler je tudi mestni zastopnik v Celovcu in je nasvetoval prošnjo poslati do državnega zbora, naj ta ne poviša colnine na kavo, rajž in petrolej, ker bi podraženje teh reči najbolj zadelo uboge ljudi po mestih. Liberalni zastopniki so se pri tem nasvetu kislo držali in obžalovali, da ga niso sami storili, napisled so vendar zanj glasovali. — Bogati posestnik pri št. Jakobu v gornji Rožni dolini g. Schuster namerava nov most črez Dravo narediti pri Mühlbach-u in tako stezo od sv. Jakoba v Vrbo polajšati. — Popravljanja Ziline struge se je poprijelo 200 ljudi; delo pri sedanjem ugodnem vremenu marljivo napreduje; vsak delavec dobiva po 60—70 kr. plačila na dan, kar ni veliko in je krivo, da so okolični posestniki v večnem nemiru zavoli svojega imetja.

Politični ogled.

Avstrijske dežele.

Konfiscirano.

Vnanje države. Rusko cesarstvo je v zvezi z Nemčijo in Italijo, nima torej nikogar batiti se, magari če pograbi celo Turčijo, samo treba mu je dovoliti in pomagati, da si tudi Nemčija in Italija vsaka pritakne, kar njej sodi; to je nevarna zveza. Ruski car je ukazal do spomladni orožati vso rusko vojno, ki šteje skup več kakor 1 milijon vojakov. Ta ukaz gotovo opravičuje Avstrijo, da ima svojih 800.000 mož dobro priredjenih; previdnost ni nikoli škodljiva. — Prusi budo zatirujejo ne samo nemške katoličane, ampak tudi svoje slovanske Poljake; te hočejo bitrej ko mogoče ponemčiti. — V Rimu je na smrt zbolel bivši general španjskih Karlistov, hrabri Lizarraga. Kraljevska rodbina španska se je zopet budo sprla med seboj; pregnana kraljica Izabela se je baje zvezala z Karlosom in hoče lastnega sina, kralja Alfonza, iz prestola pregnati. — Portugalski kralj je poslal posebnega poslanca v Rim, da bi se pri volitvi novega papeža zmes vtikal; čuden stric, ta portugalski kralj; kedar so Piju IX. jemali deželo in Rim, tedaj pa ga ni bilo videti nikder. — Francozi so popolnem razdjani med seboj in se ne morejo porazumiti gledé vladovanja prelepe ali po večnih nemirih nesrečne dežele. — Angleži so Turkom posodili zopet 50 milijonov po jako budih pogodbah za Turčijo. — V Kitajskem je strašen glad in vsled njega grozen pomor. Zgodilo se je že, da so gladni ljudje mrliče snedli, žive ubili in požrli. — Grki in Italijani se hočejo zvezati zoper Turka. — Srbi pod Nikoličem so z 21 bataljoni ob Javorju vdrli črez mejo proti Sjenici in Turke zapodili v beg; včeraj 12. dec. se je bržčas proglašila neodvisnost Srbije.

Ruski-rumunski-črnogorski-turški boj.

Turški listi so v začetku decembra raznesli laž, kakor da bi Osman-paša v Plevni bil z vsem

preskrbljen za celo zimo ter da se nadja brž Russe prisiliti zarad mraza odstopiti. Vendar lažnjivost se je kazala že v tem, da je Sulejman-paša na vso silo od Šumle in Ruščuka pritisikal in skušal ruske čete predeti ter Osmanu pomagati. Ali vse je bilo zastonj; vsi napadi bili so odbiti, tudi naj-silniji na Marijan in Jelovo 4. dec. 30.000 Turkov je napalo kneza Mirskega, iztiralo ga iz Bebrove, Marijana in v Jelovi obkolilo; toda proti večeru je dobil Mirski iz Trnove nekaj pomoči tako, da se je zamogel pomeknoti nazaj v Jakobico. Rusi so zgubili 300 mrtvih, 2500 ranjenih, 11 kanonov. Drugi den 5. dec. prišlo je zopet več pomoči iz Trnove, Sulejmanov novi napad je bil odbit, on sam iztiran iz Zlatarice, ter je zbegnol v Razgrad. Turkov je v obema dnevoma palo okoli 3000. Par dni pozneje t. j. 8. dec. je Osman-paša hotel proti nekaterim pogodbam vdati se Rusom, a ti pogodeb niso sprejeli; sedaj sklene Osman iz Plevne proti Vidinu vdreti; 10. dec. ob 8. uri je zapustil Plevno, prekoračil Vid, napal generala Danilova in njegove genadirje, ki so bili ondi zašancami; kakih 30.—40.000 Turkov z Osmanom na sredi vzame prvo šanco, toda dalje ne morejo, od vseh strani so hrule ruske in rumunske čete in z strahovito silo tiščale na Turčina; sedaj hoče Osman nazaj v Plevno; ali bilo je prepozno; Rusi in Rumuni so bili že v mestu in Osmana prijemali od zaja; Osman na nogi močno ranjen se da iz konja djati, bele zastave razviti v znamenje, da se hoče vdati; hipoma vtihlne boj in Osman izroči ruskemu generalu Ganeckiju svojo sabljo; vsi Turki odložijo orožje in ob 3. popoldne je rusko-rumunsko vojska obhajala slovesen vhod v Plevno. Da se misliti, koliko veselje in radost je navduševala teh 100.000 junakov. Turških vlovljencev je 40.000, mrtvih 6000, ranjenih in bolenih 20.000 in kanonov zaplenjenih 180. Rusi bodo sedaj urno in silno udarili črez Balkan. Črnogorskega kneza so v Antivarju skoro usmrtili, v hiši, kder je stanoval, je nekdo smodnika vžgal, da je vsa razletela: k sreči kneza ni bilo doma. V Armeniji je 1 ruska divizija mahnila okoli Erzeruma in vzela Bajburt na stezi v Trapezunt in ondi zasačila angleškega generala Kemball-a; veliki knez Mihael se je podal nazaj v Tiflis; sneg dela mnogo ovir.

Za poduk in kratek čas.

Črtice iz slovanskega bojišča v Aziji in Evropi.

XIX. Velikanske so že zgube Turkov, hrabri Rusi so jim vlovili 40.000 vojakov, 1100 oficirjev, mnogo generalov, 750 kanonov, 3 velike trdnjave in na Donavu skoro vse železne ladije ali monitorje zaplenili ali uničili z vsem, kar je bilo na njih. Nedavno je eden zadnjih monitorjev turških na Donavu moral od rumunskih krogelj zadet preminoti v globokih valovih. Od Nikopolja, kder sta 2 njegovih tovarišev bila od Rusov zaplenjena, zbežal je navzgor proti Vidinu. Tukaj si je varn.

zavetje odbral v dunavski strugi sredi med dvema otokoma, z trstjem gosto obraščenima. Na otoku proti rumunskemu pobrežju še je monitorjev polveljnik dal napraviti močno baterijo in njej odrazil 500 mož za varstvo; tako je nevarni monitor več tednov mirno vedril, za močne mačake pripel. Toda Rumuni so nevarnega strica brž izvohali in ga sklenoli nenadama uničiti. Ker navadni kanoni niso z krogljami monitorju mogli do živega, je obrist Goršan 3 velike možnarje, ki strašne bombe mečejo in granate, celo tiko spravil v noči od 18—19. nov. t. l. na rumunsko pobrežje otoku, za katerim je bil monitor, ravno nasproti. Na otok je pa tudi prav opazno zmužnil major Majkan ter se ondi tako nastavil, da je opazoval monitorjevo gibanje in o tem svojim tovarišem znamenja dajal. V jutru 19. nov. bilo je vse pripravljeno; Turki niso ničesar nevarnega zaslutili, gosta megla je pokrivala vso podunavsko okolico. Proti 11. uru dopoldne se je megla vzdignila in sedaj začnejo Rumuni streljati. Pri tridesetem strelu so turški mornarji začeli iz monitorja bežati, ker so rumunske krogle zmiraj bolj blizu železne ladije v vodo udarjale. Sicer je tudi turška baterija začela hudo streljati, kar pa Rumunov nikakor ni motilo. Osemdeseti strel je zadel prvi monitorja, eden in osemdeseti mu je pa raznesel desno stran tako, da je voda curkoma v njega lila in ga kmalu potegnila na dno globokega Dunava. Slednji turški monitor na Dunavu više Ruščuka je bil uničen.

Mnogo slavnega že smo lani in letos poizvedeli o junaških Črnogorcih. Kot zvesti sinovi matere Slave smo se vitežkih činov njihovih neizmerno veselili, a treba je tudi, da si k sreči ženemo silno revščino in bedo, katero ti junaki in jihovi ljudje vsled 2letne vojske trpijo. Mnogo teh revežev sedaj gladnih blodi po gorah, kder so jim Sulejmanovi Turki požgali pohištva. Tropa otrok, ki so ostali brez strehe in zavetja, bosi in na pol nagi, potika se po skalovju, ter ne dobi ne hrane ne bivališča. Njihovi roditelji so mnogi ali ubiti bili v vojski ali pa so umrli za vročnico. Na ta način so pomrle nekatere vasi do celega. A predstoječa zima z metezi in mrazom grozi pristaviti nove bede. Prej oblečene v sukno in opanke, zdaj le umazane cunje borneo pokrivajo telo Črnogorkam. Uže je nad eno leto, kar se v Črnej gori ni nič sejalo in nič pripravljalo, da bi se napravila obleka in obutev. Možje so vsi v vojski, a tudi ženske celi čas ne nehajo jim pomagati ter se zanimajo z bojnim življenjem, puštvši domače delo. Pooblaščenec ruskega društva, ki skrbi za bolne in ranjene vojake v Črnej gori, piše, da od smrti, a samo od smrti, rešijo nesrečneže na račun ruske vlade v nekaterih krajih postavljene žitnice. Stradalcii imajo tri do štiri dni hoda, po ostrem kamenju, ob robovih gora, pod palečimi solnčnimi žarki, ali v silnej plohi, da dobijo en meh kuruze. Caričin dar — 25.000 rubljev, je bil razdeljen le med najbolj ubožne

družine, in se je porabil za največjo potrebo — za živež. Vse, kar se je pripeljalo iz Rusije v prošlem letu, platno, perilo in obleka, vse je uže sama capa, a novega se ne dobi ničesar. 100.000 beguncov iz Hercegovine, Bosne in zdaj iz Zete, dela le še strašnejšo revščino Črnogorcev, ki so jih sprejeli v svoja borna prebivališča. Mestno starešinstvo cetinjsko je v resnici v zadregi, s čim bi preživelio in v kaj bi odelo nesrečne. Res, da je danes en del Hercegovine osvobojen, in da bi se mnogi begunci mogli zopet vrniti domov, a kaj naj počnejo tam? Hiše so jim požgane in razgrevane, živino so pa odgnali Turki. Ostale so na mestu samo razvaline, pepelišča in tu pa tam še štrlico — vislice . . . Društvo, ki skrbi za bolne in ranjene, in cetinjsko starešinstvo se tedaj zopet obračata z milo prošnjo do vseh, ki imajo človeška čuvstva, ki morejo kaj podeliti stradalcem, če tudi le malo žrtvo, da naj se jih usmilijo. „Ne prosimo vas“, tako pravijo Rusom, „novega platna in sukna, ker to sami potrebujete za svojo vojsko, a blagovolite nam poslati stare, ponošene obleke, ali najbolj prostе tkanine in odeje“. Morebiti tudi kateremu Slovencu gane srce ta mili klic na pomoc, da se usmili najhrabrejšega, a sedaj bednegaa bratskega naroda, borečega se za krst častni i svobodo zlatno.

Smešničar 50. Cigan soldat v boji bio. Enkrat od velkoga štrelanja celi šereg (mnogo vojakov) v beg spägne; da se nislite, ka cigan nej tam osto. Gda biži, čuje prošnjo ednoga ranjenoga: ne nebaj me tu, pajdaš, vzemi me na hrbet, nogo so mi odstrelili, ne plisti me tu. No bodi, pravi cigan, vzeme ga na hrbet in biži ž njim dale. V tom bežaji edna krugla tomi ranjenomi glavo odnese. To je cigan ne varo (ni zapazil) i gda ta pride, gde so ranjene zvezivali, pravi враčitelj: eti tudi jeste eden, naj ga zavežejo! „Kaj mo na njem vézo? — pita враčiteo — vem glavo má odstreljeno“. Cigan se čudiva. No viš, kak me te huncut vkan, meni je to zlago, ka so njemu nogo ostrelili. Prijatel (prekmurski) štev. 17.

Razne stvari.

(Volilni shod) slovenskih rodoljubov v Ptaju 5. dec. je za ptujsko-rogački volilni okraj kot kandidata pri volitvah v dežel. zbor štajerski postavljal enoglasno dosedanjega deželnega in državnega poslance, deželnega odbornika, ces. kralj. okrajnega sodnika, blagega in izvrstnega zagovornika slovenskih in katoliških kmetov gospoda Mihaela Hermana. Živijo!

(Pojasnenje.) Č. g. Sevnik, župnik pri sv. Petru pod sv. gorami, se je pritožil, zakaj smo iz „Tagespošte“ o njegovej pravdi v „Slov. Gosp.“ poročali. Ta je zopet g. Sevnikova naglica; nam ni bilo treba iz „Tagespošte“ zajemati, ker je 5. jenovih faranov poslalo vsaj na videž njemu dobrohot-

nih dopisov; da bi njemu objavljenje bilo nevseče, tega blizu nismo slutili. Da je g. S. ustanovnik tiskovnega društva, to nam ni bilo znano, kar obžalujemo.

(Volka ustrelila) sta g. Jož. Pustinek in g. Vrban Vrčovnik, posestnika v Zavrsah pri Slov. Gradeu; volk je bil 52 funtov težek.

(G. Haas), okrajni glavar v Celju, je dobil naslov in čast namestniškega svetovalca.

(Službenko doklado) dobila sta gg. nadučitelja Lovro Rola in Jan. Muršec. Nadučitelj v Žavcu, g. Vučnik, stopi v začasni pokoj.

Tržna cena

preteklega tedna po hektolitrih.
1 Hl. = $\frac{1}{100}$ vag. — 100 kilo = 1 cent in $78\frac{1}{2}$ funta.

Kozolc

kupi nek kmet v Monsbergu. Kdor ima tak kozolec (Harpfe) na prodaj (iz dobrega lesa), naj se osebno ali pismeno z ceno oglasi pri cerkvenem predstojništvu v Monsbergu.

Prostovoljna prodaja.

V srejenji Jurklošterski, v okraju laškem, je zarad preselitve dvoje posestev dober kup za prodati. Prvo posestvo je ob veliki cesti iz Jurkloštra v Sevnico, meri 4 orale 505 □⁰ njiv, 6 oralov 366 □⁰ travnika, 11 oralov 328 □⁰ pašnika, 20 oralov 966 □⁰ lepega sekavnega gozda ter ima hišo, gospodarska poslopja in mlin z enim kolesom na vrelčni vodi; cena znaša 4200 fl.; takoj izplačati je 2100 fl. ostalo po pogodbi. Drugo posestvo je zraven prvega, meri 740 □⁰ njiv, 930 □⁰ travnika, 2 morala 1450 □⁰ pašnika in 3 orale, 1355 □⁰ lepega sekavnega gozda, ima lastno hišo in gospodarsko poslopje; cena 700 fl. prvo plačilo 350 fl. ostalo po pogodbi. Vsa poslopja in celo posestvo je v dobrem stanu. Več se izvē pri posestniku Antonu Martini, Gairach, Post: Markt-Tüffer, Untersteiermark, si ad 2-2

Izdajelj in založnik tiskovno katol. društvo. Odgovorni urednik Dr. Lavoslav Gregorec. Tisk J. M. Pajk-a v Mariboru.

Loterijne številke:
V Gradcu 7. decembra 1877: 1, 4, 64, 62, 22.
Na Dunaju " 11, 86, 52, 83, 10.
Prihodnje srečkanje: 22. decembra 1877.

Vinograd na prodaj

je v Bebrovniku, v ljutomer-ormužkih vinskih goricah; trsovega nasada je 1 oral v tako dobro obdelanem stanju, zraven je še 1 oral njive in sadunosnika in viničarija z prešo in kletjo v zemljo. Več pové Friderik Gessner v Ormužu (Friedau in Untersteiermark). 1-3

1-3

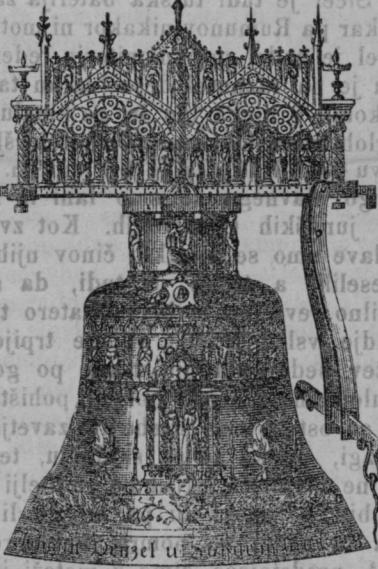
Ces. kralj. izključ. priv.

zvonarna **in livarna**

Janeza Denzel-na in sinov

v Mariboru

zliva posebno izvrstne zvonove iz najcenejše zvono-vine v vsakej velikosti s iz nova izumljenimi pre-gibnimi kronami (ki se naj ne jemljejo za navadne debele, lite tečaje) na vsakojaki glas, katerega koli kdo želi, bodi v popolnih, vbranih akordih ali kot spolnilo že obstoječih starih zvonil z jasnim in čistim glasom pod poroštvo; zvonove, ki se s starim nebi vjemali, vzememo zopet nazaj. Zvonilno spravo priskrbimo iz razne robe, kakoršno pač kdo želi: iz kovanega, iz litega železa ali iz bese-merskega jekla in iz hrastovega lesa in sicer po novem načinu z blazinicami na perotih takó, da se zelo lebko zvoni in v zvoniku nič ne trese.

Ilustrirane obrazce dopošljemo, kdor jih želi, brezplačno po pošti!